

2014-2020 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos informacinės visuomenės plėtros (IVP) srityje koordinavimas

Haroldas Brožaitis,
Viešosios politikos ir vadybos institutas

Bendras kontekstas

- ❑ IVP politika – horizontali sritis; be kita ko, pažanga labai priklausoma nuo tinkamo koordinavimo
- ❑ Lietuva – maža valstybė, lyginimas su kitas: atsargus ir sąlyginis
- ❑ ES lėšų IVP srityje koordinavimas – neatsiejama bendro IVP politikos koordinavimo šalyje dalis

IVP koordinavimo modelių apžvalga

- ❑ Vieno geriausio modelio nėra
- ❑ Institucine prasme - atsakingų institucijų įvairovė ES šalyse narėse:
 - ❑ agentūros prie ministerijos: pvz., IVPK prie Susisiekimo ministerijos Lietuvoje, Valstybės informacinių sistemų departamentas prie Ekonomikos ir ryšių ministerijos Estijoje, ar Žinių visuomenės agentūra (UMIC) prie Švietimo ir mokslo ministerijos Portugalijoje;
 - ❑ viena iš labiau „tradicinių“ ministerijų: pvz., Vidaus reikalų ministerija Čekijoje, Transporto, informacinių technologijų ir komunikacijos ministerija Bulgarijoje, Ekonomikos ministerija Belgijoje ar Olandijoje;
 - ❑ viena iš „naujųjų“ ministerijų, dažnai – specialiai tam skirta: pvz., Informacinės visuomenės ministerija Slovėnijoje ar Tyrimų ir informacinių technologijų ministerija Danijoje;
 - ❑ Finansų ministerija (Suomijoje ar Slovakijoje);
 - ❑ koordinacinis darinys Vyriausybės ar jos vadovo kanceliarijoje (*Platform Digital Austria* padalinys Austrijos federalinėje kanceliarijoje) ar šalia jos (Informacinių technologijų komitetas Graikijoje, premjero teikimu paskiriamas ministrų kabineto).

Pagrindiniai IVP koordinavimo principai

- ❑ Dvi esminės sėkmingo viešosios politikos koordinavimo ir jos įgyvendinimo efektyvumo prielaidos:
 - ❑ Aktyvus politinis palaikymas aukščiausiu vykdomosios valdžios lygiu: **politinė lyderystė**
 - ❑ Institucinis/administracinis pajėgumas: **vadybinė lyderystė**
(dažniausiai sutinkamas - *CIO* modelis; taip pat agentūros modelis)

Kitų šalių patirties apžvalga rodo, jog lyderystės trūkumas lemia

- ❑ žemą IVP klausimų prioritetą kitose viešos politikos srityse,
- ❑ menkus IVP skiriamus išteklius,
- ❑ nepakankamą e-valdžios darbotvarkės integraciją į pagrindines vykdomas valstybės reformas,
- ❑ menką IVP klausimų supratimą vadovų tarpe,
- ❑ silpną bendrą strateginę viziją ir jos įgyvendinimo planavimą,
- ❑ nuostolius dėl perteklinių, nesuderintų investicijų į infrastruktūrą ir turinį,
- ...

Pagrindiniai gero IVP koordinavimo principai:

- ❑ glaudi visų IVP komponentų (e-valdžia, telekomunikacijos, e-gebėjimai, e-inovacijos versle ir t.t.) tarpusavio sąsaja;
- ❑ glaudi IVP sąsaja su bendra šalies ūkio plėtros ir valstybės (administravimo) modernizavimo strategija;
- ❑ balansas tarp hierarchinio (centralizuoto) koordinavimo ir sistemos dalyvių įgalinimo, kad ministerijos ir agentūros aktyviai integruotų IRT į savo strategijas ir kasdienę veiklą (iš viršaus į apačią einančio planavimo ir iš apačios kylančios iniciatyvos suderinimas, iniciatyvos paskatinimas);
- ❑ balansas tarp esamų institucinių struktūrų bei gebėjimų ir naujų institucinių darinių, kurie transformuotų dominuojančią politinę kultūrą ir nusistovėjusias institucines struktūras, tam kad įgalinti efektyvios partnerystės tarp valstybės, privataus ir nevyriausybinio sektorių kūrimą.

Lietuvoje – teisinis požiūris, akcentuojami politikos formavimo ir įgyvendinimo atskyrimas, funkcijų nepersidengimas, etc.

Poreikis labiau vadybiniam, į admin. pajėgumus orientuotam požiūriui

ES lėšų IVP koordinavimas: programavimas

Dažniausi tipai:

- ❑ **atskira veiksmų programa (VP)**, skirta informacinės visuomenės plėtrai (pvz., Slovakija ar Graikija šiame periode). Tai:
 - parodo aukštą politinį prioritetą, suteikia didesnį matomumą;
 - aiškiau fiksuoja lėšas (jų perskirstymas tarp VP yra sudėtingesnis nei VP viduje)
 - bet kartu sumažina bendrą lankstumą (todėl šalys narės dažniausiai siekia turėti kuo mažiau VP);
 - leidžia aiškiau stebėti pažangą (atskira priežiūros ataskaita); tačiau
 - gali šiek tiek izoliuoti IVP investicijas, atsieti jas nuo kitų šalies ūkio plėtros ir valstybės modernizavimo sričių;
 - taip pat labai centralizuota sistema gali mažinti atskirų sektorinių veikėjų iniciatyvą IVP srityje.
- ❑ **vienas aiškiai išreikštas IVP prioritetas nacionalinėje VP** (bei atskiri prioritetai regioninėse VP, jei tokios yra; pvz., Lietuva, Latvija, Portugalija ar Rumunija šiame periode). Tai tarpinis variantas.

ES lėšų IVP koordinavimas: programavimas

- ❑ **keletas atskirų IVP prioritetų skirtingose nacionalinėse VP** (bei atskiri prioritetai regioninėse VP, jei tokios yra; pvz., Italija, Vengrija ar Lenkija šiame periode). Tai:
 - apsunkina tematinį koordinavimą, reikalauja tam papildomų pastangų;
 - leidžia investicijas į IVP aiškiau susieti su kitomis aktualiomis šalies ūkio plėtros ir valstybės modernizavimo sritimis;
 - remiasi didesne atskirų sektorinių veikėjų iniciatyva.

Lietuvoje siūlome:

- visos IVP srityje numatomos investicijos sutelkiamos **viename IVP skirtame prioritete**

ARBA

- toks **prioritetas derinamas su IVP horizontalia dimensija**: visi ar beveik visi likę veiksmų programų prioritetai privalo numatyti IVP investicijoms tam tikrą dalį (pvz., min 5-10%) savo 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos lėšų

ES lėšų IVP koordinavimas: institucinis mechanizmas

IVP prioritate (o taip pat IVP horizontalioje dimensijoje, jei tokia būtų) vadybinę lyderystę, planuojamų ir vykdomų intervencijų koordinavimą, priežiūrą ir peržiūrą turėtų užtikrinti **nesektorinė** institucija.

Aktualios dimensijos:

- ❑ **administracinių gebėjimų** svarba: **nuoseklumas**, tęstinumas, 2004-2006 ir 2007-2013 m. sukauptos patirties visapusiškas panaudojimas;
- ❑ tiek strategijų, tiek **projektų brandumo ir parengtumo investicijoms kontrolė**;
- ❑ ne tik kontrolė, bet ir **metodologinis vadovavimas, pagalba** intervencijas planuojančioms viešojo administravimo institucijoms (rizikų identifikavimas, sutarčių rezultatų gerinimas, strateginio gebėjimų trūkumo identifikavimas ir sprendimas, standartų nustatymas, visą Vyriausybės valdymo sritį apimančių IVP investicijų rengimas, etc.).